

Kunt u deze nieuwsbrief niet goed lezen? [Bekijk dan de online versie.](#)

THEMABERICHT ONDERWIJS & ARBEIDSMARKT

Nummer 6 | 20 december 2011

Aan het woord... Jouke van Dijk

“Arbeidsproductiviteit, werkgelegenheid en lonen stijgen harder buiten de Randstad”

“De grenzen van groei in de Randstad komen in zicht. Faciliteer de groei van werkgelegenheid en van bedrijven daarbuiten. Daar is het rendement van extra infrastructuur hoger.” Aan het woord is prof. dr. Jouke van Dijk, hoogleraar Regionale Arbeidsmarktanalyse aan de Rijksuniversiteit Groningen. Nicis Institute sprak Van Dijk over het nut van investeren in de Randstad, werkgelegenheid in de regio's, de topsectoren en het Nieuwe Werken. [Lees meer](#)

Nicis over... de kosten en baten van onderwijs

► **Column: Verhef het volk - dat levert geld op!**

Het is volkomen terecht dat er veel aandacht uitgaat naar ons onderwijs. Zowel nu als op de lange termijn moet immers voorzien worden in de stijgende vraag naar arbeidskrachten. Dus moeten er voldoende mensen in de juiste richting en op het juiste niveau worden opgeleid. [Lees meer](#)

Stedelijk onderzoek

► **Forse inkomensdaling dreigt voor deel van huishoudens met laag inkomen**

Huishoudens die slachtoffer worden van stapelingseffecten krijgen te kampen met flinke inkomensdalingen. Dit kan tot in de tientallen procenten lopen. Vooral huishoudens in grote en middelgrote gemeenten die afhankelijk zijn van uitkeringen worden getroffen. Dat blijkt uit een verkennend onderzoek van Nicis Institute en economisch onderzoeks- en adviesbureau Ecorys in opdracht van het G32-stedennetwerk. [Lees meer](#)

► **Honderden kleine scholen moeten binnen 5 jaar dicht**

Het voortbestaan van maar liefst 900 basisscholen is in gevaar. Dat meldt de Algemene Onderwijsbond (AOB). De bond baseert zich op onderzoek dat verricht werd in opdracht van het ministerie van OCW. Sluiting dreigt voor veel kleine scholen die onder druk staan door aanhoudende krimp. Schoolbesturen reageren vaak te laat en inadequaat. Fusies tussen kleine scholen blijken onder de huidige regelingen moeilijk te verwezenlijken. Het bijstellen van opheffingsnormen kan redding betekenen voor sommige scholen. [Lees meer](#)

"Arbeidsproductiviteit, werkgelegenheid en lonen stijgen harder buiten de Randstad"

"De grenzen van groei in de Randstad komen in zicht. Faciliteer de groei van werkgelegenheid en van bedrijven daarbuiten. Daar is het rendement van extra infrastructuur hoger." Aan het woord is prof. dr. Jouke van Dijk, hoogleraar Regionale Arbeidsmarktanalyse aan de Rijksuniversiteit Groningen. Nicis Institute sprak Van Dijk over het nut van investeren in de Randstad, werkgelegenheid in de regio's, de topsectoren en het Nieuwe Werken.

Groei zit in de regio's buiten de Randstad

Het kabinet richt zich veel te veel op de Randstad, volgens Jouke van Dijk. "Groei zit vooral daarbuiten", zegt hij. "Het zijn niet de grote metropolen waar het gebeurt, maar de talentrijke steden. Eindhoven en Zwolle zijn daar goede voorbeelden van." Richt het topsectorenbeleid zich dan niet op steden en regio's buiten de Randstad? "Ja, deels. En dat is ook terecht", zegt Van Dijk. Maar hij vindt het beleid veel te veel gericht op nationale prioriteiten. Hij pleit voor een meer expliciete koppeling aan regio's en steden. Een zogenaamde 'place based policy'. "Een vertaling van het topsectorenbeleid naar specifieke regio's. Dat past helemaal bij het EU2020 beleid. Dat gaat in de richting van 'place based smart specialization'. Die slag heeft Nederland nog niet gemaakt."

Gemeenten kunnen bijdragen aan betere aansluiting onderwijs op arbeidsmarkt

Vergrijzing, krimp en een slechte aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt zullen de arbeidsmarkt in de toekomst onder druk zetten. Van Dijk geeft aan dat lokale overheden hier op kunnen anticiperen. Bijvoorbeeld door bij te dragen aan een betere aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt. "In bepaalde (krimp)gebieden moeten opleidingen efficiënter georganiseerd worden. Sommige technische opleidingen zijn erg duur, die kunnen niet overal worden aangeboden. Een betere oplossing is dan bijvoorbeeld dat gemeenten het vervoer naar de opleidingsplaats faciliteren." Werkgevers kunnen volgens Van Dijk ook bijdragen, bijvoorbeeld als bijscholen van werknemers niet mogelijk is. "Werkgevers kunnen dan beter functies creëren die aansluiten op de competenties van de werknemer."

Wet Werken naar Vermogen heeft mogelijk desastreuze gevolgen

Dat gemeenten weinig financiële ruimte hebben voor extra maatregelen, en er tegelijk taken bij krijgen, noemt de hoogleraar een groot probleem. "Met de Wet Werken naar Vermogen worden gemeenten met taken opgezadeld die wel eens desastreuze gevolgen kunnen hebben. Gemeenten kunnen natuurlijk maar in beperkte mate beïnvloeden dat mensen aan een baan komen, zeker als er een recessie is. Dan staat de gemeente met de rug tegen de muur, maar moet ze bijvoorbeeld wel uitkeringen betalen. Dat is een bijna onmogelijke opgave."

Arbeidsproductiviteit, werkgelegenheid en lonen stijgen harder buiten de Randstad

Des te vreemder is het volgens Van Dijk dat het kabinet zoveel investeert in de Randstad. Uit zijn eigen onderzoek blijkt dat de arbeidsproductiviteit, werkgelegenheid en lonen harder stijgen buiten de Randstad. "Als je kijkt naar waar de meeste banengroei is zie je een soort band over Nederland. Die loopt van Brabant, via Utrecht over de Veluwe naar Apeldoorn en Zwolle." Amsterdam doet redelijk mee, maar de werkgelegenheid in Rotterdam en Den Haag blijft achter. "Een van de verklaringen die wij vonden zijn de files. Die remmen de groei van arbeidsproductiviteit. In de file leveren werknemers geen productieve uren af."

Grenzen van groei in de Randstad zijn in zicht

Van Dijk vindt dat geen reden om juist in de knelpunten in de Randstad te investeren. "Als op een bepaald moment de dichtheid in een stedelijk gebied te hoog wordt dan is het gewoon vol." De hoogleraar legt uit dat de economie lang meegroeit met deze dichtheid, maar dat er op een gegeven moment een grens in zicht komt. "Dan kun je wel nog meer wegen aanleggen, maar uiteindelijk wordt dat ook steeds duurder. De vraag is dan of het niet verstandiger is om juist wat verder weg meer infrastructuur aan te leggen."

Gemeenten buiten de Randstad moeten inzetten op unieke sterke punten

Waar de kansen voor gemeenten in de regio's liggen? Van Dijk: "Ik denk dat gemeenten, vooral natuurlijk de centrumgemeenten, heel goed moeten kijken naar waar ze sterk in zijn en waar zij in relatie met de topsectoren unieke sterke punten hebben, en daar op inzetten en investeren. Maar, verbindingen blijven belangrijk. Dat kan een individuele gemeente niet regelen, daar is het Rijk voor nodig."

Te weinig rendementsonderzoek naar maatschappelijke kosten en baten

Het onderliggende probleem is volgens Van Dijk dat er te weinig onderzoek gedaan wordt naar waar het rendement van overheidsinvesteringen het grootst is. "Het ministerie besluit zonder uitgebreid onderzoek te doen geld beschikbaar te maken voor de aanleg van een weg. Eén van de uitzonderingen is de Zuiderzeelijn. Daar heeft men ooit rendementsberekeningen op losgelaten, en een maatschappelijke kosten-batenanalyse. Maar op een stukje spoor van Utrecht naar Amsterdam gebeurt dat niet, terwijl dat heel veel geld kost."

Demografische voorspellingen houden geen rekening met woonvoorkeuren

Zijn investeringen in de Randstad dan niet harder nodig vanwege verwachte bevolkingsgroei? Nee, zegt Van Dijk. Hij twijfelt aan de voorspelling van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) dat in 2025 zich 700.000 extra mensen in de Randstad hebben gevestigd. Demografische voorspellingen houden niet voldoende rekening met woonvoorkeuren. Die veranderen volgens de hoogleraar. "Met name tweeverdienende hogeropgeleiden gaan centraler in het land wonen en over steeds grotere afstanden pendelen."

Het Nieuwe Werken verandert woon- en werkvoorkeuren

"Een tendens als het Nieuwe Werken, maakt dat de band tussen woon- en werkplek steeds losser wordt. Kenniswerkers kunnen overal werken. Als werknemers niet meer elke dag naar het werk hoeven en bijvoorbeeld twee dagen thuiswerken, dan wordt het al makkelijker om de afstand tussen wonen en werken groter te maken. Het CBS maakt voorspellingen en daar zitten bepaalde cruciale vooronderstellingen aan. Over die vooronderstellingen valt wat mij betreft te twisten."

Jouke van Dijk is hoogleraar regionale arbeidsmarktanalyse aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij promoveerde op migratie en arbeidsmarkt, en doet onder andere onderzoek naar de effectiviteit van arbeidsmarktbeleid, brain drain, de relatie tussen werkgelegenheid voor hoger- en lageropgeleiden, kennis spillover en consumptie-effecten.

Bron: Nicis Institute, Marius Temming

19 dec 2011